

Bildstenar i Fröjel

2 sidor

De gotländska bildstenarna är en helt unik företeelse. Denna speciella typ av bildstenar finns ingen annanstans.

Den gotländska bildstenskonsten är en av våra främsta källor till förståelsen av den yngre järnålderns föreställningsvärld och till asatron.

Till Fröjel kan åtminstone två bildstenar knytas. Den ena är Härstain, som också kallas Herrstain, Ärestain och Höjestain. Det är en av de få bildstenar på Gotland som står på sin ursprungliga plats. Den är

från järnåldern, men av den ursprungliga inskriptionen syns i våra dagar ingenting.

Återanvänd bildsten

Den andra bildstenen kom fram 1999 vid utgrävningar av de förkristna gravfält som hittats västnordväst om Fröjel kyrka. Stenen var i två delar och ena halvan låg vid huvudändan av en grav och den andra vid fotändan. Bildsidorna låg nedåt, vilket kan ha gjort att man ännu kan urskilja relativt tydliga bilder av bland annat ett vikingaskepp utrustat med rutigt segel, skot och styråra. Stenen är troligen från 700- eller 800-tal.

Härstain.
Bildstenen står ännu där den en gång blivit placerad. Av inskriptionen finns ingenting kvar.

FOTO Lars Olsson

Återanvänd bildsten.

Nedre halvan av bildstenen som låg i en förkristen grav nordväst om Fröjel kyrka visar ett skepp med rutigt segel.

FOTO Magdalena Olsson

FRÖJEL HEMBYGDSFÖRENING

Adress: Fröjel, Skolgården, SE 623 55 Klintehamn Hemsida: www.frojel.net
Besöksplatsen öppnar vid midsommar och håller öppet i sex veckor.

Bildstenar

De gotländska bildstenarna är en helt unik företeelse. Denna speciella typ av bildstenar finns ingen annan stans. De tillkom främst under två perioder av järnåldern, dels under 400-talet, dels under 700-talet och framåt, och den gotländska bildstenskonsten är en av våra främsta källor till förståelsen av den yngre järnålderns föreställningsvärld och till asatron. På de äldre stenarna syns ofta virvelhjul och djurfigurer. Dessa motiv kan peka på en religion som var centrerad kring naturen och fruktbarheten. Men hur förklarar man de smäckra flerårade roddbåtar med uppböjda stävar som också är avbildade? Likheten med farkoster från Nilen är uppenbar... – Bildstenarna från den här perioden är ofta mer än meterhöga och formen på dem kan liknas vid en yxa med eggen vänd uppåt.

700-talets bildstenar skiljer sig markant från de äldre. Stenarna uppvisar nu en livfull bildriktedom och alla följer de ett visst mönster. Genomgående är det ett skepp med segel på ett upprört hav längst ned på stenen och i de ovanför liggande fälten syns strider eller envig, mytologiska bilder, offerhandlingar och ibland mera vardagliga händelser. Överst på stenarna framträder som regel scener från Valhall, där en ryttare välkomnas av en kvinna med ett mjödhorn. I några fall har hästen åtta ben och tolkas som Sleipner, guden Odens snabbfotade häst. – Bildstenarna från 700 - 900-tal kan vara två till fyra meter höga och har formen av klivna champinjonknoppar – vilket kan tolkas som fallosymboler.

Hitta dit: Bildstenen med skeppet visas i utställningshallen i f d skolan.

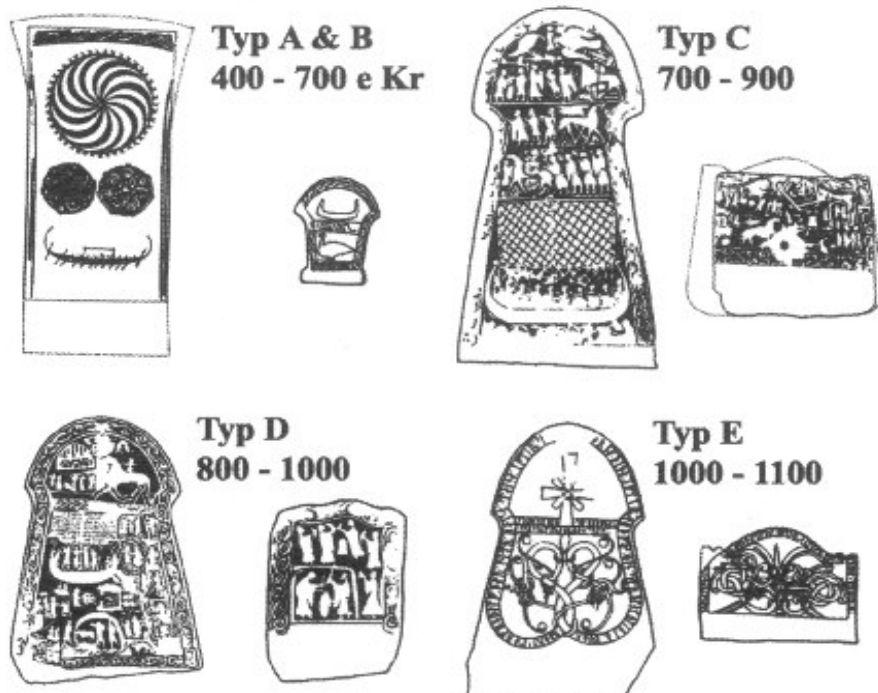
Vid slutet av 900-talet började man resa minnesstenar över den döde. Stenarna ställdes vid vägar, broar, mötesplatser eller gravfält. Nu börjar bildmotiven kompletteras med slingor av ord och meningar i runskrift. Av texten framgår nästan alltid vem som låtit resa stenen och dennes släktskap med den döde samt uppgifter om var och hur han dött. De gotländska run-bild-stenarna behöll 700-talsformen, men bild och text visar att något nytt har kommit. På de yngre stenarna finns ofta ett kors, så att även de som inte kunde läsa runor förstod att nu hade en annan religion gjort sitt intåg.

Bildstenar i Fröjel

Till Fröjel kan åtminstone två bildstenar knytas. Den ena är Härstain, som också kallas Herrstain, Årestain och Höjestain. Det är en av de få bildstenar på Gotland som står på sin ursprungliga plats. Den är från järnåldern, men av den ursprungliga inskriptionen syns i våra dagar ingenting.

Den andra bildstenen kom fram 1999 vid utgrävningar av de förkristna gravfält som hittats västnordväst om Fröjel kyrka. Stenen var i två delar och ena halvan låg vid huvudändan av en grav och den andra vid fotändan. Den är troligen från 700- eller 800-tal men kom kanske hundra år senare att återanvändas i två delar som gravstenar.

Hitta dit: Ta 'Prästvägen' mellan kyrkorna i Fröjel och Klinte fram till Mulde ridhus. Hundra meter förbi ridhuset ligger en åker på vänster hand, och i närmsta hörnet av den går den gamla medeltidsvägen in. Följ den 500 meter åt sydväst.

Gotländska bildstenar. Principskiss som visar de gotländska bildstenarnas utveckling från 400-tal fram till kristen tid.